

Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet
postmottak@fad.dep.no

Vår fil: B13-006ØS
Saksbehandler: Øivind Skotland

Dato: 5. februar 2013

Høringsuttalelse, IKT forskriften

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til høringsbrev fra FAD av 5.11.2012, med forslag til Forskrift om universell utforming av IKT.

FFO vil benytte anledningen til å presentere organisasjonens synspunkter på forslaget til forskrift. Innledningsvis vil vi påpeke urimeligheten ved at loven setter klare begrensninger for hvilke områder forskriften skal gjelde for, dette da forskriften er knyttet til § 11 i lov om Diskriminering og tilgjengelighet, og omhandler universell utforming av IKT-løsninger rettet mot offentligheten. Videre noterer vi at departementet vektlegger at plikten gjelder så langt det ikke innebærer en *uforholdsmessig byrde* for virksomheten. Dette mener FFO er en uheldig begrensning. Vi hadde forventet at høringsnotatet i større grad hadde vektlagt hensynet til lovens intensjon, at man gjennom forskriften skal sikre at webløsninger rettet mot allmenheten skal være universelt utformet.

Tilgjengelighet til web

WCAG2.0 som standard og brukertesting

WCAG2.0 som standard legges til grunn for forskriftens krav om tilgjengelighet til webløsninger på nett. Bruk av denne standarden er et svært godt redskap for å sikre god tilgjengelighet til nettsider. Men standarden er ikke en garanti for at nettsider er universelt utformet. En gjennomgang av nettsidene med brukertesting vil i mange tilfeller være nødvendig for å sikre tilgjengelighet til innholdet. FFO mener derfor at det i forskriften bør innarbeides krav til prosedyrer for brukertesting.

Begrensninger til nivå AA i forskrift

I WCAG2.0 opereres det med tre nivåer for tilgjengelighet, henholdsvis nivå A, nivå AA og sist nivå AAA som det sterkeste. Forslaget om å legge kravet i forskriften på nivå AA som et utgangspunkt, er begrunnet med at teknologien ikke er tilstrekkelig utviklet til at man kan legge seg på et høyere nivå. FFO er av den oppfatning at flere av områdene som omfattes av WCAG2.0 kunne vært mere ambisiøse enn det som det legges opp til i forskriften. På flere områder er det fullt ut mulig å legge det på nivå AAA uten at det hadde medført merkostnader eller vært spesielt krevende rent teknisk. Et slikt krav vil kunne sikre tilgjengelighet for enkelte grupper som ellers vil bli utestengt fra nettløsningen, eller får mangelfullt utbytte av innholdet. Eksempler på dette er (i WCAG2.0 Norsk oversettelse):

1.4.6 Kontrast. Her vises det til visuell presentasjon av tekst, og bilde av tekst med krav om kontrastforhold 7:1 med enkelte unntak.

1.4.7 Lav eller ingen bakgrunnslyd. Her vises det til forhånds innspilt lyd som primært inneholder tale i forgrunnen og hvor kravet er at man skal kunne slå av eventuell bakgrunnslyd eller at bakgrunnslyden er minimum 20 db lavere enn taleinnholdet

1.4.8 Visuell presentasjon. 1) For visuell presentasjon av tekstblokker kan brukeren velge forgrunns- og bakgrunnsfarger. 2) Bredden er ikke mere enn 80 tegn.

1.4.9 Bilder av tekst, brukes bare som dekorasjon eller hvis en nødvendig presentasjon av tekst er nødvendig for formidling av informasjon.

FFO's vurdering av unntak fra standarden

I høringsbrevet blir det spesielt bedt om synspunkter på forslaget i forskriften om å unnta følgende retningslinjer i WCAG 2.0 fra plikten:

- 1.2.4 Teksting (direkte): Det gis tilgang til teksting for alt direktesendt lydinnhold i synkroniserte medier. (Nivå AA)
- 1.2.5 Synstolking (forhåndsinnspilt): Det gis tilgang til synstolking for alt forhåndsinnspilt videoinnhold i synkroniserte medier. (Nivå AA)

Til pkt 1.2.4 har FFO forståelse for at manglende tilgjengelige språkteknologiske løsninger er til hinder for oppfyllelsen av det som ligger i dette kravet i dag. Samtidig vil vi understreke viktigheten av at dette er et punkt som bør tas inn i forskriften på sikt. Det må avsettes midler og igangsettes arbeid som gjør det mulig å oppfylle dette kravet. Det er allerede utarbeidet planer og kostnadsoverslag for hvordan dette kan la seg gjøre. FFO vil foreslå at man innfører dette kravet fra 2016 for gjennom det å tvinge frem en løsning på problemet.

Til pkt 1.2.5 er FFOs oppfatning at man ikke skal unnta synstolking i ferdiginnspilte medier i fra plikten. Dette er ikke mer krevende for norske forhold enn for andre, hverken teknisk eller kostnadmessig. Dessuten er synstolking av stor betydning for synshemmede der hvor de innspilte mediene er avgjørende for forståelsen av innholdet.

Departementet ber i høringsbrevet om synspunkter på hvorvidt også retningslinje 1.2.3 i WCAG 2.0, Synstolking eller mediealternativ (forhåndsinnspilt), bør unntas. Til det mener FFO at det er negativt at man foreslår å fjerne et minimumskrav i WCAG 2.0 fra plikten. Oppfyllelse av dette kravet vil være den eneste måten synshemmede vil kunne tilegne seg videoinnhold. FFO ser ingen grunn til at dette punktet skal unntas plikten.

Hva som regnes til hovedløsning?

Høringsnotatet peker på områder som ikke omfattes av forskriften. Noen av disse er omtalt i forarbeidet til loven og reguleres delvis gjennom denne. Eksempler på dette er sektorer der andre lover regulerer området, som opplæringssektoren og bygg- og anleggssektoren. Andre steder i

høringsnotatet slås det fast at forskriften ikke gjelder, uten at det i notatet er henvist til forarbeidet til loven eller andre grunnlagsdokument. Eksempler på slike er sosiale medier som facebook, blogger mm. Der bestemmelsene i forskriften likevel vil være gjeldende slik det anføres i notatet, er *der virksomheter tar i bruk slike medier*. Det spørsmålet som da vil bli utslagsgivende for hvorvidt forskriften skal gjelde, er om løsningen vil være en del av hovedløsningen. Dersom det ikke er tilfelle, vil man i følge lovens forutsetning, ikke ha noe krav om universell utforming av løsningen. I slike tilfeller vil det etter FFO oppfatning, være uklart hvorvidt dette blir regnet som en hovedløsning eller ikke. Vi mener det er en svakhet ved forskriften at den ikke i større grad presiserer hva som bør regnes som hovedløsning. FFO savner henvisninger til loven eller forarbeidet til denne på dette punktet.

Unntak fra forskrift for enkelte sektorer

Som allerede nevnt vil enkelte sektorer der det finnes eget lovverk, ikke omfattes av forslaget til forskrift. Et eksempel er bygg, som reguleres av plan- og bygningslovgivningen, men som ikke har noen henvisninger til universell utforming av IKT-løsninger. Fjernsynsmedier, film og nett-TV reguleres også av annen lovgivning. Det samme gjelder opplæringssektoren, hvor man legger opplæringsloven til grunn. FFO vil påpeke at lovgivningen på samtlige av disse områdene er for svak med tanke på tilgjengelighet til IKT. Spesielt vil vi trekke frem opplæringssektoren hvor forskriften ikke vil gjelde, men hvor det eksisterer store svakheter hva angår tilgjengelighet både til kommunikasjonsplattformer som benyttes i skolen og skole-hjem samarbeidet, og til læringsplattformer. Dette rammer elever, lærere og foreldre/pårørende som har behov for universelt utformet web-grensesnitt.

Universell utforming av automater

Ut i fra hva som er hjemlet i Diskriminerings og tilgjengelighetsloven er FFO innforstått med at forskriften ikke vil gjelde for automater som er plassert i bygg, med unntak av billettautomater, forstått som automater hvor man kjøper billett til transportmidler. Disse automatene vil omfattes av loven og derved av forskriften.

På en rekke områder eksisterer det, og det blir innført automater som hovedløsning. Vi snakker her om betalingsautomater, automater på legekantor for registrering og betaling, parkeringsautomater, vareautomater mm. FFO vil påpeke urimeligheten ved at disse behandles forskjellig i fra billettautomater, samtidig som vi er oppmerksom på at forholdet er hjemlet i Diskriminerings og tilgjengelighetsloven. FFO mener likevel at der automatene er hovedløsningen må kravene i forskriften også gjelde for disse, uansett hvor de er plassert i det offentlige rom.

Valgfrie standarder

Forskriftsutkastet tar utgangspunkt i 9 ulike standarder som legges til grunn for kravene til universell utforming av automater. Samtidig gis det adgang til å benytte andre, tilsvarende standarder for området. FFO mener at en forutsetning for at man skal kunne velge andre standarder må være at disse er like gode eller bedre med tanke på universell utforming.

Tilstrekkelig med en tilgjengelig automat

Forskriftsutkastet sier at der det er plassert flere automater sammen, er det tilstrekkelig at én av disse er universelt utformet. FFO mener at man må vurdere om dette er tilstrekkelig. Dersom automatene er plassert ut over et større areal vil det være utilstrekkelig om en av disse tilfredsstiller kravene i forskriften. Et eksempel kan være innsjekkingsterminalene ved Oslo Lufthavn Gardermoen. FFO mener det må finnes krav som sier noe om hvor stor andel av automatene som skal tilfredsstille kravene, samt at det må settes krav til hensiktsmessig plassering.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Liv Arum

Generalsekretær